

Compendiū theologie

supra dictas improporcionabilis est dif-
ferētia. ¶ Secundus effectus peccati ve-
nialis est q̄ animā maculat. Nō sic iuxta
quod statim supra tractauim⁹ intelligat. q̄
sc̄z nitorē illū aīe qui ex actibus caritatis
z virtutū nascitur seu pcedit respectu illi-
us in quo incidit impedit. Et sic per in-
directū. maculā quandā in anima indu-
cit. Prout iuxta aliquos doctores potest
exēplū poni de imagine picta. que aliq̄n-
do denigrari potest intantū vt nullo mo-
do videri possit. Aliquādo vero sic solum
obscurat vt videri quidē possit sed nō ple-
ne discerni. Propter quā similitudinē dī-
cit beatus Grego. q̄ pct̄m veniale obscu-
rat. mortale vero obtenebrat. Respectu at̄
istius macle dīci solet q̄ in saluādīs/om-
ne peccatū veniale in p̄nti vita a gratia fi-
nali. i. que in finē habetur. alias saluandī
nō essent. delet. z hoc fm̄ aliquos quantū
ad culpā. sed non quantū ad penā. immo
pena illa in purgatorio soluet̄. ¶ Delet at̄
gratia finalis sc̄z que in morte habet̄ pec-
catū veniale in ipsa dissolutōne aīe z cor-
poris. q̄uis etiā forsan nō sit ad illō mo-
tus contritiōis pro istū directus. z hoc ex
virtute cōplexionis z sui status. Et fm̄ h̄
intelligit verbū August. q̄ dicit. q̄ in pur-
gatorio potest esse absolutio a pena z nō
a culpa. quod etiā similiter ab aliq̄bus do-
ctoribus dīci solitū est. S̄z modo cōiter
tenet̄ cum peccatū veniale ab hinc defera-
tur a multis quod etiā quātū ad culpam
in purgatorio purgari possit. Unde expo-
nēdo illō quod domin⁹ de quibusdā pec-
catis dicit q̄ nō remittunt̄ ne h̄c nec in
futuro dicit Grego. q̄ venialia dimittent̄
in futuro. Quod si intelligat̄ q̄ remittent̄
quantū ad penā tunc expositio sua in ef-
fectu nulla esset. Nam etiā mortalia quā-
rum ad penam q̄ pro eis soluta nō est ibi
dem purgātur. Ideo clarū est q̄ Grego.
intelligere voluit q̄ venialia in purgato-
rio quo etiā ad culpā purgētur. ¶ Tertius
effectus peccati venialis est q̄ feruorē
charitatis minuit. sicut videt̄ de aqua in
ignem proiecta q̄ licet ignē nō extinguat
feruorē tamen illius minuit z tempat. ¶
Quartus effectus pct̄i venialis est q̄ po-
tentias anime/in bonis laxat. sicut p̄ exē-
plum quādo imponit̄ onus super equū/
efficitur z reddit̄ minus p̄mptus et expe-
ditus ad ambulandū. ¶ Quint⁹ effectus

peccati venialis est. qd̄ retardat a gloria.
Nam cū homo decedit z possit si in eo nō
cēt̄ venialia/ statim ad celū euolare post
mortē/ propter ip̄a venialia cogetur ad tē-
pus in purgatorio expectare. Nunq̄ enī
facies dei ab aliquo videbit̄. donec soluat̄
minimū etiā peccatorū venialium q̄ dran-
tem. Oportet enī quēlibet ita mundū an-
te introitū paradisi esse. sicut fuit in inno-
centia baptismali. ¶ Sextus affect⁹ pec-
cati venialis est q̄ bona glorie celestis di-
minuit. Non q̄dem illa que iā debētur et
que iā homo ibi habet̄ p̄ meritū reposita.
Sed illa que deberētur si venialia nō fie-
rent. Nam illo medio tempe quo peccata
venialia fiūt possent aliqua bona fieri. q̄
cum nō fiant de tanto ip̄a gloria cēsetur/
effectualiterq̄ est diminuta. Propter eti-
am illoz venialium perpetratiōne/ oportet
opa quedā bona ad solutiōem et purgatiō-
nem h̄mōi venialium facere z cōuertere per
que valde accrescere potuissent/ accrescere
debuisset cumulus p̄mij eterni. ¶ Septi-
mus effect⁹ peccati venialis est/ qz venia-
lia sepe sunt occasio mortaliū peccatorū.
Et hoc inter alios quatuor modos. q̄ in
superioribus vbi de septē peccatis mortali-
bus tractari icēpit/ late expositi sunt. vbi
mōstratū est q̄ actus qui de se ex suis na-
tura est solum de genere peccati venialis/
potest vel ex cōscientie remorsu vel ex cō-
placētiā vel ex procliuitate. vel ex p̄gres-
su. peccatū mortale effici. ¶ Hoc autē eti-
am singulariter aduertēdū est. q̄ sicut ad
remissionē peccati mortalis erigit̄ deser-
tio actus peccati cum voluntate firmoq̄
proposito in posterum abstinēdi. sic simi-
liter peccatū veniale in p̄nti vita non di-
mittit̄/ nisi etiā actu et proposito defera-
t. ¶ Et hec quoad totalē materiā nature q̄
litas/ z effectus peccati actualis venialis/
ac circa eam occurrētium/ quantū hunc
presētē istius libelli octauū tractatū cō-
cernere iudicatū est/ dicta sufficiant.

De secunda et vltima

diuisione peccati in genere seu tanq̄
generis que sumit̄ fm̄ ipsius peccati cau-
sam materialem.

Expeditis his que respectu pri-
me diuisionis peccati in gene-
re seu tanq̄ generis. que scilicet
fm̄ quandā peccati qualitātē z q̄ntitatē

sumebat et sumpta est dicenda occurrerent
 Hunc de sequenda et quo ad hunc tractatum
 vltima ipsius peccati etiam in genere seu
 tanquam generis diuisione. que scilicet secundum ipsius
 peccati causam materialē sumit/ aliquid etiam
 dicenda veniunt. Nec hic accipienda venit
 ipsa causa materialis proprie vt in rebus
 corporalibus seu materialibus fieri posset.
 sed solum per quādam similitudinē vt hic
 causa materialis dicatur illud in quo sit
 seu causatur ipsum peccatum.

De prosecutio et de

D claratio ipsius diuisionis.
 Iustis igitur est ista quod peccato
 rum alia sunt cordis. alia oris
 alia operis. Vel secundum alios aliquid
 sunt cogitationis. aliqua locutionis. ali
 qua operationis.

De peccatis cor

P dis seu cogitationis.
 Ecce cogitationis seu cordis
 sunt hec Cogitatio. delectatio.
 consensus. desiderium mali. volū
 tas perversa. infidelitas. supstitutio. in deuo
 tio. presumptio. despectio. timor male humili
 lians. amor male accendens. prudentia car
 nis. suspitio. inuidia. ira. odium. timor ser
 uilis. exultatio in aduersis proximorum. dolor
 de eius prosperis. contemptus pauperum
 contemptus peccatorum. personarum acceptio
 perfidia. affectus carnalis parentum. inepra
 leticia. seculi tristitia. impatientia. auari
 cia. sollicitudo temporalium. superbia. ppe
 litas. obstinatio. malicia. redium boni. ace
 dia. inconstantia. penitentia penitentiae. do
 lor quod amplius non est male factum. hypocri
 sis. amor inordinatus placendi. timor di
 splicendi. verecundia de bono opere. amor
 priuatus. sensus singularis. ambitio di
 gnitatum. vana gloria de bonis nature/
 vel fortune vel gratie. verecundia de pau
 peribus amicis. contemptus ammonitionum
 immisericordia.

De peccatis oris

P seu locutionis.
 Ecce oris seu locutionis sunt
 hec. Trebita iuratio. piurium.
 blasphemia. nomen domini irre
 uerenter assumere. veritatem impugnare. de
 um de aura iudicare. contra deum murmura

re. irreuerenter horas dicere. detractio. adu
 latio. mendacium. vituperium. maledictio
 infamatio. contentio. conuictio. impugna
 tio veritatis agnita. impugnatio charita
 tis fraternae. seminatō discordie. proditio
 falsum testimonium. mala consilia. derisio
 contradictio obediētie. inuertere facta bo
 na. in ecclesijs placitare. ad iram hominē
 prouocare. reprehendere in alio quod ipse
 facit. vaniloquium. multiloquium. stultiloqu
 um. verba ociosa. vel supflua. vel curiosa
 proferre. iactantia. verborum politio. pecca
 torum defensio. clamor. risus. cachinnus
 turpiloquium. lenocinium. cantilenas secula
 res cantare. in cantu diuino magis stude
 re vocem frangere quam deuote psallere. mur
 murare. verba secularia proferre. in iniu
 sta causa aduocare. malum commendare.

De peccatis ope

P ris seu operationis.
 Ecce autem operis seu opatio
 nis sunt hec. Bula. luxuria. eb
 eras. sacrilegium. symonia. sor
 tilegia. violatio dierum solennium. indigne
 communicare. votorum fractio. apostasia. dis
 solutio in officio diuino. scadalifare sub
 exemplo malo. proximum corrumpere. lede
 re hominem. vel in rebus vel in persona vel in
 fama. furtum. rapina. usura. deceptio. lu
 dus. venditio iusticie. exactiones indebi
 te. ac telonea iniusta. ascoltare mala. io
 culatoribus dare. necessaria sibi subtrabe
 re. supflua sumere. ultravires quippiam ag
 gredi. consuetudo peccandi. recidiuatio. si
 mulatio. tenere officium ad quod non sufficit
 vel quod sine peccato non agitur. choreisare. no
 uitates iuenire. maioribus rebellare. mi
 nores opprimere. delinquere visu. auditu. ol
 factu. tactu. gustu. lucta. osculis. muneribus.
 nutibus. mandatis. scripturis. circumsta
 tiis aggrauantes admittere. que sunt rem
 pus. locus. modus. numerus. persona. mora.
 scientia. etas. seipsum ad peccandum cogere
 seu inducere.

De peccatis omis

P sionis quod
 Ecce omissionis quod (sicut
 etiam vt faciliter debite considerari
 ti apparere potest/ ad tria respe
 ctu quorum precedens diuisionis su
 mit/ vel scilicet ad cor seu cogitationem/ vel os
 seu locutionem/ vel opus seu operationem pertinent

Opusculū Tripertitum

sunt hec **D**e deo nō cogitare. ipm nō timere vel nō amare. grās sibi de beneficijs nō agere/ opa que fiūt/ ad ipm nō referre. de peccatīs sicut deberet nō dolere. ad gratiā recipiendā nō se preparare. gratia accepta nō vti nec eam cōseruare/ ad inspirationē diuinā nō se cōuertere. voluntariem suam/ volūtatē diuine nō conformare. ad orōnes dicendas nō attendere. orōnes debitas omītere/ ea ad que dēs vel voto vel precepto vel officio tenet negligere. cōiōnem et cōfessionē semel in anno nō expectere. parētes nō honorare. seipsum nō cognoscere et reprehēdere. cōscientiā suā negligere. ecclias et predicatōes fugere. tentatōnibz nō resistere. penitētiās iniūctas negligētē facere. ea q̄ statim faciēda sunt differre. bonis pximi nō cōgaudere. et malis eius nō cōdolere. iniurias nō remittere. fidē pximo nō seruare. et bñficijs ei⁹ nō correspondere. delinq̄ntes nō corripere. litrem nō sedare. ignorātes nō instruere. afflictos nō consolari. ammonitiōibz nō acquiescere. pauca et forsan nulla alia reperiri posse credūtur peccata. que nō sub predictis effectualiter cōphendātur et includātur. vel ad ea reducibilia sint.

Quando peccata predicta mortalia sint vel venialia.

Quando autē peccata predicta mortalia vel solū venialia existant/ facile est ex supius tractatis cognoscere examinādo scilz sit apud se. sit apud aliū/ modos ea faciēdi et cōmittēdi. intētiōnēq; seu finē propter quē sunt. ac remorsum cōscientie. q̄ de ipsis habet. cum alijs circūstātijs circa ea occurrētibz. de quibz late supius actū est.

Et hec quo ad secundā et vltimā ipsius peccati in genere seu tanq̄ generis diuisionem dicta sufficiant.

Quare multa in

hoc cōpendio precipue in octauo tractatu/ late et plane dicta sint et exposita.

Potuisent nonnulla in hoc libello et precipue in octauo et vltimo tractatu in materia scilicet peccatorū tractata breui⁹ et cōpēdiosius dici. s; vt frēq̄nter in superioribz tactū est/ libell⁹ iste nō sciētificis. libz osq; facili⁹ pcurare valētibz cōpositus est. sed

mediocribz et cōiōribz. ac eis q̄bus non facili⁹ libz ori copia suppetit. Quibz expēdiēs et forsan necesse fuit ea que hic dicta sunt/ et maxime circa difficiles materias/ p reiterationēs et latas repetitiōes. nec non materialia q̄dam exēpla q̄si palpādo et p quādā manu ductiōnē dare intelligi. Alio q̄n nō facile forsan fuiss; pluribus cōprehendere. Sicq; predicta apd eos nullū fructū nullūq; pfectū afferre potuissent.

Remissio ad docto

Qui tñ āpliora videre voluerit/ vel clarius de premissis materijs informari/ habeat frequēter allegatos doctores beatum Thomā et alios in superioribus notatos. Et precipue in eorū libz et tractatibus supius etiam designatis.

Explicit cōpendiū theologie.

Epistola domini

Johānis de Berson ad quendā ep̄m sup opusculo triperto plebībz publicādo

Reuertēdo in xp̄o p̄r. ac dñe metuēdo. q̄rit dñs p p̄bē tā vltimā. Propterea inq̄r dicitur est p̄pls me⁹ in captiuitate. qz nō habuerunt sciām. et nobiles ei⁹ interierūt fame et mltitudo ei⁹ siti exaruit. Hec scia nō alia accipiēda est quā cognitio legis dei et suoz mādatoz/ ad salutē p̄sequēdā necāria/ siue pficiens. de q̄ itidē scia vey est illd̄ aplicū. ignorās ignorabit. nā cū q̄libet alia ignorātia p̄stare sal⁹. Et qm̄ multi sunt ex simplicibz/ q̄bz nō predicat verbū/ aut non talit̄ p̄dicat q̄ ad p̄fatā sciām deueniāt. agēte h̄ vel ignorātia vel negligētia p̄dicatū. cōmodū fore existāui si velut in tabula q̄dā tenorē n̄re legis et suoz p̄ceptoz remēora tōnē sentētioso p̄pēdio depingerē. aut relut ī breui spēdo cernētibz obijcerē. q̄nt̄ ipsi hērent curati min⁹ instructi aliq̄d solū dū/ et aptū qd̄ ī toto vel p̄ptes diebz dñicis et festiuis legere possent suis plebībz vt sciret et intelligeret ad qd̄ et p̄pter qd̄ et a q̄ fa te sunt. qd̄ insup credere. qd̄ ageret qd̄ ob mittere diuina lege tenēt et quē ad modū a pctō resurgere. Et forsan sile op⁹ attēratū est iā a p̄tioribz. et salubriori breuitate cō